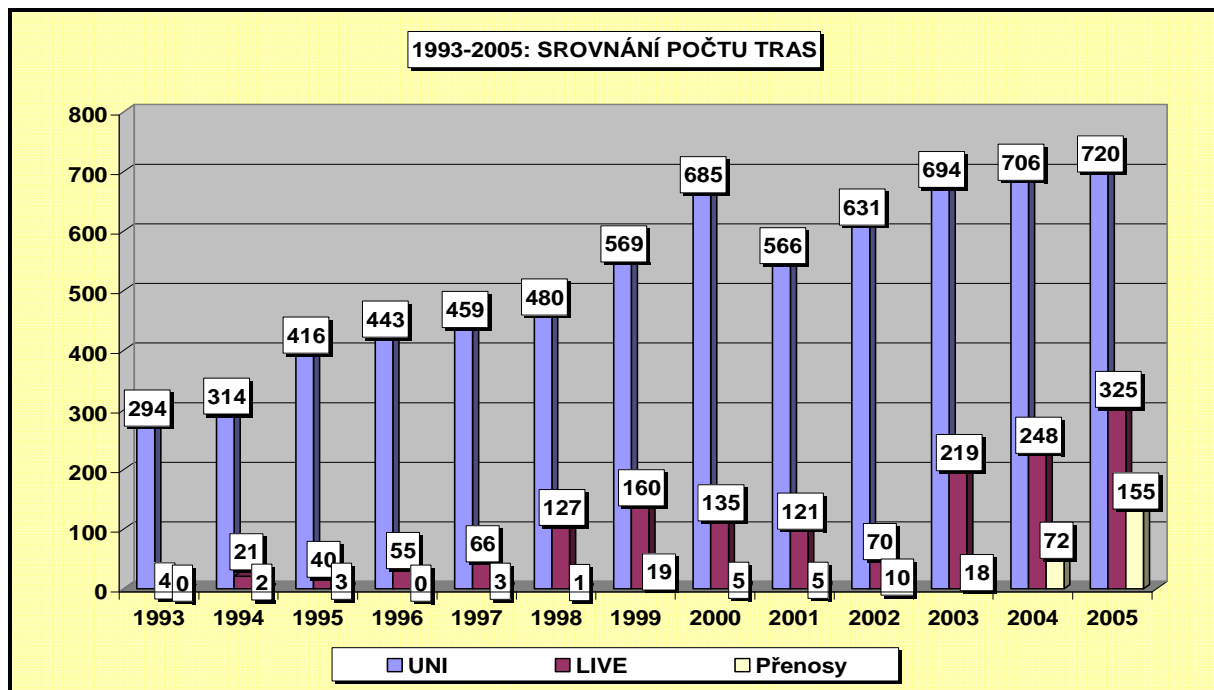
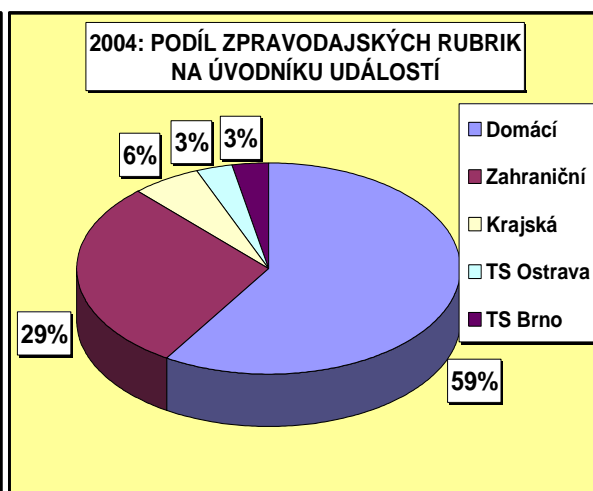
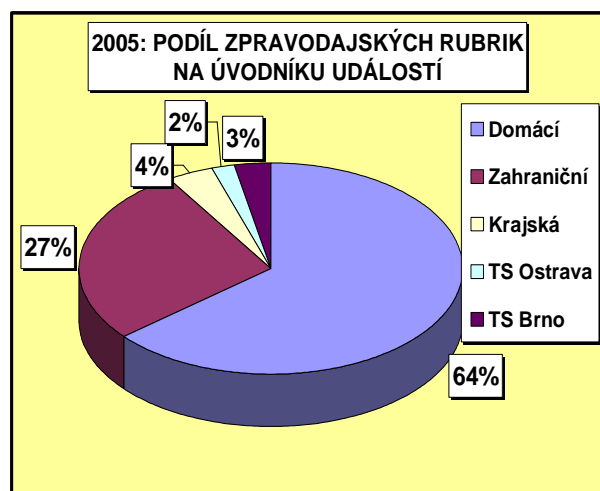

5.2. Zahraniční zpravodajové v roce 2005

V roce 2005 potvrdilo zahraniční zpravodajství České televize výjimečné postavení na českém mediálním trhu. Stalo se už samozřejmostí, že **reportéři České televize přináší původní zpravodajství ze všech důležitých světových událostí**. V uplynulém roce zesílila **tendence zprostředkovávat divákům události živě**, ve chvíli dění. Samozřejmě tomu výrazně napomohl start 24hodinového zpravodajského kanálu, nejdůležitější přenosy ale mají možnost vidět i diváci terestricky šířených programů. Následující graf ukazuje, že počet původních příspěvků ze zahraničí neustále roste, a zachycuje i téměř desetinásobný nárůst počtu přímých přenosů.

Zpravodajství ze světa tvořilo v roce 2005 přes **čtvrtinu úvodních příspěvků** v hlavní zpravodajské relaci - o něco méně než loni, i tak to ale potvrzuje dlouhodobý důraz ČT na zahraniční dění.

Hlavní události roku a jejich pojetí v ČT

V roce 2005 přinášela Česká televize **původní zpravodajství z podstatných zahraničních událostí**. ČT vstoupila do roku 2005 s masivním zpravodajstvím o jedné z nejhorších přírodních katastrof v dějinách lidstva. Na přelomu 2004 a 2005 měla ČT v oblastech postižených cunami pět reportážních týmů a přinášela bezkonkurenčně nejobsažnější zpravodajství.

Systematičnost dokázala i na konci roku 2005, kdy přinesla seriál původních reportáží z Indonésie a Thajska, ve kterých informovala, jak se postižení vrací do života. ČT jako jediné české médium přinášela původní zpravodajství z prvních okamžiků, kdy hurikány Katrina a Rita ochromily americké východní pobřeží. Detailní pohled na zpravodajství den po dni ukazuje, že hlavní zpravodajské relace (Události a Události, komentáře) věnovaly této přírodní katastrofě 2 až 3krát vyšší počet příspěvků než srovnávané relace Novy a Primy. ČT rozvinula prezentaci do plné šíře zpravodajských formátů – reportáž + živý vstup v Událostech, a reportáž + živý vstup + rozhovor v Událostech, komentářích.

Česká televize jako jediná z českých médií poslala zpravodajský tým do Kašmíru, aby informoval o následcích další přírodní pohromy, která si ve stínu zpravodajství z cunami a hurikánů získala přezdívku „zapomenutá katastrofa“.

Rok 2005 ale nebyl jenom rokem přírodních katastrof. ČT přinášela kontinuální zpravodajství o dění v Evropské unii, původní reportáže z dění kolem schvalování Evropské ústavní smlouvy (ze Španělska, Německa, Slovenska, Polska, Francie i Nizozemska), informovala podrobně o rozporech kolem kandidatury Turecka i o dohadování kolem návrhu rozpočtu unie na léta 2007-13.

Reportéři ČT přinášeli zpravodajství z Londýna, který se vzpamatoval z červencových teroristických útoků, i z následků sebevražděných atentátů v egyptském letovisku Šarm aš Šajchu. Ve velmi obtížných podmínkách informovali o stahování Izraele z pásma Gazy i prvních svobodných parlamentních volbách v Iráku.

ČT přinesla původní zpravodajství ze světové výstavy Expo v japonském Kjótu i summitu zemí skupiny G8, jejichž představitelé jednali ve skotském Edinburghu o boji proti světové chudobě. Když o stejném problému jednaly světové státníci na největším summitu v dějinách světa v sídla OSN v New Yorku, přinášela ČT samozřejmě informace přímo z místa jednání, ale ilustrovala problémy, o kterých se jedná i původními reportážemi z africké Angoly. Vůbec poprvé za dobu existence České televize a poprvé od roku 1989 se ve zpravodajství ČT objevily původní reportáže z jedné z nejneprístupnějších zemí světa – ze Severní Koreje.

Několik zpravodajských týmů přinášelo původní informace o zdravotním stavu papeže Jana Pavla II. Informace o jeho úmrtí se ve vysílání objevila ještě dřív než ve vysílání světových zpravodajských stanic včetně CNN. Hned ten den ČT aktuálně zařadila dokument o životě zesnulého papeže, který připravil zpravodaj v Polsku Miroslav Karas. Papežův pohřeb, kterého se zúčastnily dva miliony věřících z celého světa, divákům ČT zprostředkovali hned dva reportéři. Původní zpravodajství jsme přinesli i z volby nového papeže.

Zahraněční zpravodajství postihovalo aktuální dění na celém světě. To ale neznamená, že rezignovalo na informace o tom, co se děje přímo za hranicemi republiky. Obsahová analýza hlavních zpravodajských relací dokazuje, že ČT informovala intenzivně o dění v sousedních zemích – Polsku, Německu, Rakousku a samozřejmě Slovensku. O zpravodajství z předčasných parlamentních voleb v Německu a parlamentních a prezidentských voleb v Polsku lze říci, že na českém mediálním trhu nemělo do původnosti konkurenci a v rozsahu se mu nemohlo vyrovnat žádné ze srovnatelných elektronických médií.

Všichni zahraniční zpravodajové jsou v interním pracovním poměru v ČT, pět z nich jsou čeští občané, na Slovensku pracuje od února 2004 jako stálá zpravodajka slovenská občanka v interním pracovním poměru v ČT. Na čtyřech postech (USA, Rusko, Belgie, Německo) je nasazený kameraman, český občan v interním pracovním poměru v ČT, na Slovensku pracuje místní kameraman zaměstnaný interně a polský zpravodaj využívá stálého místního kameramana, placeného externě.

Rok 2005 přinesl dvě změny v obsazení stálých zahraničních postů. V Moskvě vystřídal po pěti letech Martina Jazairiho v září Jan Moláček, do té doby zpravodaj v Berlíně. Novou zpravodajkou v Berlíně se stala Hana Scharffová, členka pražské redakce zahraničního zpravodajství. Obě výměny byly dlouhodobě plánovány. Podle očekávání můžeme konstatovat, že nepřinesly zásadní výkyvy v kvalitě zpravodajství z daných oblastí.

Z kvantitativního hlediska došlo v meziročním srovnání u obou postů k odlišnému vývoji. Zatímco počet příspěvků z Ruska do hlavních zpravodajských relací klesl z 97 na 83, počet výstupů berlínského postu naopak vzrostl o 42 procent.

ČT 24 a změny v práci zahraničních zpravodajů

Hlavní změnou pro zahraniční zpravodajství v roce 2005 byl start vysílání 24hodinového zpravodajského vysílání. Stálí zahraniční zpravodajové samozřejmě tvoří jednu ze základních os kontinuálního zpravodajského proudu. 24hodinové zpravodajství představuje platformu, která umožňuje plné využití původních informací ze zemí, kde má ČT zastoupení. Bylo ale nutno vypracovat pravidla, která by vytvořila rovnováhu mezi příspěvky jednotlivých středisek pro kontinuální vysílání a mezi časově náročnější prací pro hlavní zpravodajské relace. Tato pravidla zajistila, aby zpravodajové přispívali aktuálními živými vstupy do vysílání ČT 24 a zároveň měli dostatek času, aby se mohli věnovat i původním reportážím, které často zachycují i hlubší jevy a procesy ve společnostech daných zemí.

Tuto rovnováhu se podařilo zajistit. Efektivita zahraničních zpravodajů v práci pro hlavní zpravodajské relace neustále mírně stoupá. Každý **zahraniční zpravodaj** ČT připravil Události, Události v kultuře a Události, komentáře v roce 2005 **průměrně 10,56 příspěvku za měsíc**. Ještě loni byl průměrný měsíční počet příspěvků na jednoho zpravodaje 10,37.

Vysílání ČT 24 přineslo zahraničním zpravodajům extrémní zátěž na hranici únosnosti. Kromě už zmíněných příspěvků do zpravodajského proudu přibýly nové pořady, jejichž podstatnou část tvoří právě původní materiály ze zahraničí. Například týdeník Evropské události má zachycovat dění v evropských zemích. Mezi jeho pravidelné rubriky patří i příspěvky od bruselského zpravodaje a jednoho ze zpravodajů ze středoevropských zemí. Znamená to, že bruselský zpravodaj musí každý týden natočit zhruba pětiminutový příspěvek, středoevropští zpravodajové (Berlín, Bratislava, Varšava) posílají jednou za tři týdny minimálně sedmiminutový pohled na problémy, jimiž žije daná země v té době. Tyto náročné příspěvky publicistického charakteru nefigurují v žádné z uvedených statistik (ty zachycují pouze příspěvky do hlavních zpravodajských relací – tedy Událostí, Událostí v kultuře a Událostí, komentářů). Kromě toho zahraniční zpravodajové přispívají i do pořadů jako je Objektiv nebo Prizma.

Kvalita zahraničního zpravodajství – analýza Innovatio

Kritéria, prostřednictvím kterých tato analýza posuzuje kvalitu zpravodajství České televize, byla zvolena tak, aby bylo možné posoudit, do jaké míry zpravodajství napomáhá divákům „utvořit si vlastní názor na stav a vývoj společností ve všech důležitých oblastech“.

Hodnocena je tedy především variabilita, tematická struktura, zájem o relevantní tematické aspekty (například EU, hospodářská politika). Z důvodu posouzení pozice Událostí jsou výsledky, je-li to účelné, porovnávány také s výsledky analýzy Televizních novin a Zpravodajského deníku.

U zahraničních zpráv je důležité sledovat, jak počet různých témat prezentovaných ve všech formách, tak variabilitu v delších formách. Pro formát zpráv privátních médií je charakteristické zařazování příspěvků o zahraničí do kratších forem (přehledu zpráv). Svědčí o tom větší rozdíl mezi variabilitou v delších formách a ve všech příspěvcích (viz především Zpravodajský deník).

Vyšší hodnoty u delších forem vypovídají o důslednějším zpracování dění v zahraničí. Zahraniční zpravodajství Událostí je nejvariabilnější v delších formách, v první polovině roku bylo dokonce variabilnější i v celkovém počtu. Dlouhodobě nejnižší variabilitu nabízí Zpravodajský deník TV PRIMA.

Média veřejné služby při rozhodování o zařazení či nezařazení příspěvku do vysílání dávají výběrovým kritériím jinou váhu než média soukromá. Hodnota zprávy je přitom určována třemi základními atributy: aktuálnost, relevance a „míra neobvyklosti“. Zatímco soukromé televize „maximalizují“ hodnotu zprávy zařazením co nejméně obvyklých informací na úkor relevantních zpráv, editoři médií veřejné služby se soustředí na výběr relevantních příspěvků. Rozdíl ve výběru zpráv pak má své důsledky i v míře sledovanosti. Kurióznější, byť méně relevantní zpravodajství je mezi diváky sledovanější (toto platí pouze paušálně, ne pro všechny socio-demografické skupiny).

Je zřejmé, že Události ČT se soustředí na relevantnější témata (MEZINÁRODNÍ UDÁLOSTI, STÁTNÍ SPRÁVA, EU, OBRANA+NATO) než Televizní noviny. Ty naopak upřednostňují příspěvky z kategorie BEZPEČNOST, PŘÍRODA či SPOLEČNOST.

Analýzy zřetelně dokládají, že nedochází ke sblížování tematické agendy televize veřejné služby s televizemi privátními. Události reagovaly s větším důrazem než soukromé televize na aktuální dění celospolečenského významu a přinesly více informací v tematických oblastech **Evropské unie** v důsledku pokračujícího procesu ratifikace euroústavy (její neúspěšné schvalování ve Francii a Nizozemí, úvahy nad dalším smyslem tohoto dokumentu a jeho potenciálním způsobem ratifikace v České republice), **státní správy** ve spojitosti se sestavováním nové vlády Jiřího Paroubka a **církve** v souvislosti s úmrtím Jana Pavla II. a volbou jeho nástupce Benedikta XVI.. Televizní noviny se naopak oproti Událostem s výraznou převahou zaměřily na informování v tematických oblastech **bezpečnost a nehody**.

Ze srovnání podílu příspěvků o zahraničí na hlavních zprávách ČT, Novy a Primy vyplývá, že „nejmezinárodnější“ jsou dlouhodobě Události. Jejich zájem o zahraniční dění kulminoval v listopadu 2004 v souvislosti s volbou prezidenta v USA a prezidentskými volbami na Ukrajině, jejich manipulací a následnou ústavní krizí, kdy podíl zahraničních zpráv dosáhl 42%. V případě zpravodajství privátních stanic lze konstatovat, že kromě toho, že podíl jejich zpráv ze zahraničí nedosahuje úrovně Událostí ČT. Vývoj v jednotlivých měsících ukazuje, že zatímco Události přizpůsobují formát relace aktuálnímu dění ve světě (výkyvy v podílu zpráv bez vztahu k ČR), Televizní noviny a Zpravodajský deník udržují dlouhodobě stabilní úroveň zpráv o zahraničí.

Hospodaření v roce 2005 a další vývoj zahraničních zpravodajství

Rozpočet zahraničních zpravodajů na rok 2005 byl oproti původnímu požadavku ředitele zpravodajství vycházejícího z reálného odhadu a zkušeností z minulých let z důvodu úsporných opatření snížen o 1.417 tis. Kč. Byl dokonce nižší než rozpočet na rok 2004.

Možnosti zahraničních zpravodajů šetřit jsou velmi omezené. Většina výdajů (nájemné, pojištění, režie bytů atd.) je fixní, jejich výše je dána dlouhodobými smlouvami. Navíc můžeme říct, že jsou

nastavené tak, že jenom těžko lze v dané lokalitě a čase dosáhnout úspor. Prakticky jedinou možností šetřit je snižování částky za vedlejší služby, která zahrnuje i náklady na satelitní spojení – živé vstupy a trasy. Jak ale vyplývá z dlouhodobé statistiky, tato položka se vyvíjí opačným směrem. Podíl zahraničních zpravodajů na vysílání zvyšuje – nese to s sebou ale taky vyšší náklady na jejich fungování.

Následující tabulka zachycuje vývoj rozpočtu stálých zahraničních zpravodajů v roce 2005. Srovnává plánované výdaje se skutečností.

Náklady na provoz zahraničních zpravodajů za r. 2005 (v Kč)					
plán / skutečnost					
působíště	mzdy	UNI	nájmy	celk.náklady	plnění
Berlín	3.097.200 / 3.077.500	1.130.000 / 2.030.300	400.000 / 469.200	6.972.900 / 7.627.900	109,4 %
Bratislava	1.152.000 / 1.149.700	630.000 / 256.100	0 / 0	2.926.900 / 2.464.500	84,2 %
Brusel	3.640.800 / 3.655.000	1.434.700 / 1.486.600	400.800 / 440.900	8.700.900 / 8.585.800	98,7 %
Moskva	2.965.200 / 2.944.000	1.100.000 / 1.557.200	1.000.000 / 1.069.500	7.481.100 / 7.359.500	98,4 %
Varšava	1.808.400 / 1.808.000	1.700.000 / 2.194.300	0 / 3.600	5.405.800 / 5.914.900	109,4 %
Washington	3.105.600 / 3.100.900	1.349.000 / 2.115.300	1.912.000 / 1.680.000	8.853.200 / 10.284.500	116,2 %
Celkem	15.769.200 / 15.735.100	7.343.700 / 9.639.800	3.712.800 / 3.663.200	40.340.800 / 42.237.100	104,7 %

Ukazuje se, že pokud některé zpravodajské posty překračují stanovený rozpočet, je to zejména v oblasti „služby“, tedy kapitole, která zahrnuje poplatky za satelitní přenosy. Tyto zvýšené náklady nejsou známkou plýtvání peněz, ale naopak kvalitnějšího zpravodajského servisu ČT.

Rok 2005 ukázal, že ČT se vzhledem k jejím potřebám i ekonomickým možnostem podařilo dosáhnout optimálního rozložení sítě zahraničních zpravodajů i obsazení jednotlivých zpravodajských postů. Neexistovala významná událost u našich sousedů, v Evropě, ale i ve světě, ze kterých by divák České televize nemohl sledovat původní reportáže a zasvěcené živé vstupy. V tomto ohledu poskytlo zpravodajství ČT svým divákům bezkonkurenční servis, se kterým se co do původnosti nemohlo rovnat žádné další české médium.

Původní zpravodajství ze zahraničí samozřejmě nepatří k nejlevnějším televizním produktům. Na druhou stranu se domníváme, že má ve vysílání veřejnoprávní televize nezastupitelnou roli. Náklady na činnost sítě zpravodajů se České televizi podařilo srazit na myslitelné minimum, naopak jejich

vytíženost stále roste. Průměr zhruba 3 reportáže týdně je slušným průměrem, když vezmeme v potaz časovou náročnost nejen vlastního natáčení, ale především přípravy.

Rušení kteréhokoli z postů by přineslo citelný zásah do vyvážené struktury zahraničního zpravodajství, která umožňuje pružně reagovat na světové dění a skoro okamžitě přinášet původní zpravodajství z míst důležitých pro občany ČR.

Možné úspory se rýsují v oblasti techniky, zejména ve spojení s digitálními technologiemi. Ještě na začátku roku 2005 vyjížděli zvláštní zpravodajové n zahraniční cesty vybavení technologií betacam. Ta přinášela špičkovou technickou kvalitu, znamenala ale podstatné omezení v oblasti mobility a akceschopnosti vyslaného týmu. Zpravodaj byl závislý na přenosovém voze zpravodajské agentury. Jedinou možností stříhu bylo opět využití servisu cizích agentur. To s sebou samozřejmě neslo zvýšené náklady.

Na konci roku už měla Redakce zpravodajství tři kompletní soupravy s technologií DVcam s mobilní střížnou v notebooku. Takto vybavený zpravodajský tým je schopný příspěvky ustříhat sám. ČT se teď nachází v mezifázi přechodu na digitální technologii – možnost vlastního stříhu představuje samozřejmě možnost finančních úspor, jednak umožní vyslanému reportérovi plánovat si program nezávisle na zaplněnosti kapacit jednotlivých zpravodajských agentur, které poskytují stříhové služby. Snížení nákladů umožňuje i praxe, kdy reportér posílá v jedné trase několik příspěvků ustříhaných na vlastním střížně.

Postupná digitalizace se dotýká i zahraničních zpravodajů. Technologii DVcam s mobilní střížnou využívali v roce 2005 pouze v bruselském středisku. Na konci roku s ní začali pracovat i ve Washingtonu a Moskvě. Bratislava a Varšava by měly v průběhu roku 2006 přejít na využívání technologie XDcam (na stejnou technologii přechází postupně i pražská redakce a používají ji i klíčoví partneři ČT ve zmiňovaných zemích – polské televize TVP a TVN 24 a Slovenská televízia). Využití vlastních mobilních střížen přinese postupné snižování nákladů na zpracování příspěvků, a to dokonce i ve střediscích, které doteď disponovaly vlastními střížnami ve formátu betacam (Bratislava, Moskva). Na rozdíl od dosavadních střížen budou ty notebookové mobilní, je tedy možno je využívat i při výjezdech mimo stále působiště zpravodajů.

Dalším krokem (stejně jako v případě reportérů vysílaných do zahraničí z pražské centrály) je posílání materiálů po internetu. Ve čtvrtém čtvrtletí proběhly první pokusné přenosy, v průběhu roku 2006 by reportéři mohli využívat pro posílání materiálů z terénu kromě satelitního spojení i internetový přenos. To s sebou nese dvě základní výhody – jednak obrovskou finanční úsporu (viz ceny satelitního spojení na zpravodajsky atraktivních místech i na místech působení stálých zpravodajů), jednak nezávislost na satelitním spojení jako takovém, což je doposud jedním ze základních limitujících prvků ve volbě destinací, kam se může štáb ČT dostat.

Posílání po internetu má samozřejmě i svá úskalí, těžko si lze představit situaci, kdy všechny příspěvky ze zahraničí bude ČT posílat pouze přes internet. Na to ještě síť nemá schopnost přenášet dostatečně velké datové soubory. Cenou za nízké náklady je dlouhá doba posílání. Ve vypjatých situacích, kdy je zpravodaj v časové tísní, prostě bude muset posílat svůj příspěvek tradiční formou. V dohledné době tedy stále budeme muset počítat s využíváním drahého satelitního spojení, i když jeho podíl na posílání materiálů bude stále klesat.

Také v oblasti živých vstupů učinila ČT zásadní krok kupředu. Jako první televize na českém mediálním trhu využila technologii videotelefonu. Při lednových volbách v Iráku ho využíval zpravodaj ČT denně při aktuálních vstupech do zpravodajských relací.

Tato technologie umožňuje absolutní nezávislost na vnějších omezeních. S jejím využitím je možné zprostředkovat živý obrazový vstup v jakýkoli čas z jakéhokoli místa planety. Když byl štáb ČT

v irácké Bákubě svědkem sebevražedného atentátu, byl schopný do deseti minut přinést z místa aktuální obrazový vstup (byl stejně pohotový jako tým CNN).

V současné době ČT vlastní dva podobné přístroje. Navíc plánuje nákup dokonalejšího zařízení, které umožní posílání příspěvků ustříhaných na vlastní střížně odkudkoli na světě a zároveň může fungovat i jako modem, přes který lze živě vstupovat do zpravodajských relací ve zhruba dvakrát lepší kvalitě než byly pionýrské vstupy z Iráku.

Kvůli kvalitě obrazu nelze využít videotelefon na přímé vstupy ze všech událostí, na druhou stranu bude bezesporu často nasazovaným prostředkem i v domácím zpravodajství k přinášení informací z míst, kam je obtížné nebo technicky nemožné dopravit satelitní přenosový vůz ČT.

Rozšíření sítě zahraničních zpravodajů

Od 1. dubna 2006 posiluje ČT své středisko v Bruselu o jeden kompletní štáb ve složení reportér a kameraman. Důvodem je větší poptávka po zpravodajství z Evropské unie. To je logickým důsledkem procesu, kdy se na evropskou úroveň přenesla část rozhodování o věcech, které se bezprostředně dotýkají občanů ČR. Posílení zpravodajského postu přinese zásadní výhody pro agendu zahraničního zpravodajství:

- 1) posílení zpravodajského pokrytí evropských institucí a orgánů NATO – vzhledem k již naznačenému přesunutí části agendy z ČR na evropskou úroveň a naopak čím dál většimu vlivu evropských institucí na domácí dění je posílení postu nevyhnutelné
- 2) časté zdvojování důležitých rozhodování v různých místech – dochází k nim často v jeden den v Bruselu (Evropská komise, Evropská rada, Rada EU) a ve Štrasburku (Evropský parlament)
- 3) možné využití zpravodajů i pro další pořady – evropskou problematikou se zabývají i publicistické pořady, zpravodajové můžou přispívat i do nich – to by mohlo ušetřit náklady za cestovné
- 4) pokrývání zemí Beneluxu – už dnes to patří k úkolům bruselského zpravodaje, který se ale kvůli velkému vytížení nedaří zcela naplňovat
- 5) pokrývání okolních zemí – Brusel je možno využít jako místo k jednodušším výjezdům za původními zpravodajstvími ze zemí jako jsou Velká Británie, Francie, státy Skandinávie, Španělsko

Vedení zpravodajství ČT zvažuje samozřejmě taky účelnost dalšího posílení zpravodajské sítě, zejména s ohledem na aktuální dění v jednotlivých oblastech světa, ale taky s přihlédnutím na dlouhodobé tendence a posilování významu jednotlivých regionů a dopadu dění v nich na globální situaci.

Podobné úvahy se ubírají těmito směry:

- Peking – zpravodajství z Dálného Východu (Čína, Japonsko, Severní a Jižní Korea, ale i Malajsie, Indonésie, popř. Austrálie) – země, které mají stále větší slovo na světové scéně, hospodářské velmoci, problém korejského poloostrova
- Ammán – z Jordánska se dá pokrývat oblast celého Blízkého Východu, včetně Iráku, oblast s děním, který prakticky každý den zabírá přední místa ve světových médiích
- Jižní Amerika i Afrika je samozřejmě další možností, ale tyto oblasti se stále dají pokrývat pravidelnými reportážními cestami, jako doposud